

94(477)
с 89

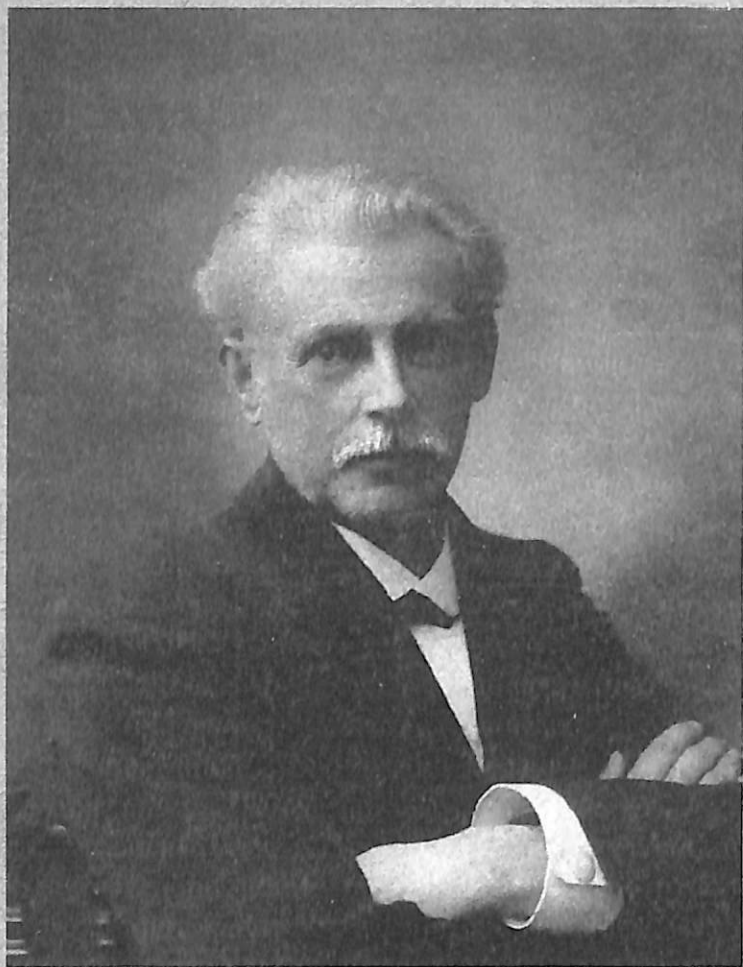
М. Ф. СУМЦОВ

СЛОБОЖАНЕ

Історично-Етнографічна Розвідка

De Rzlike

Що наукою працую
автору присвячую
достоїї пам'яті
свої матері

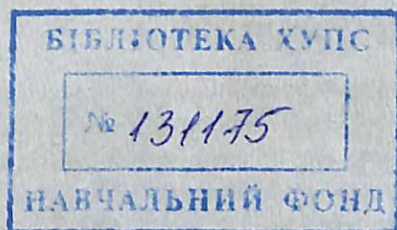
Проф. М. Сурізов

94(477)
С 89

М. Ф. СУМЦОВ

СЛОБОЖАНЕ

Історично-Етнографічна Розвідка

Видавець Рожко С. Г.
Харків
2017

УДК 39 (477.54/.62)(091)
ББК 63.5 (4Укр-4Хар)
С89

На першій сторінці обкладинки
використано картину «Вечорниці» (2015),
художник *Ю. П. Журка*

На четвертій сторінці обкладинки
використано картину «Вид околиць Харкова» (1875),
художник *О. О. Кисельов*

Копії старих малюнків полковників
Ф. О. Осипова і *Г. К. Кондратьєва* (2017):
художниця *К. С. Бірець*

Сумцов М. Ф.

**С89 Слобожане: історично-етнографічна розвідка / Під-
готовка тексту, мовна редакція, вступне слово та примітки
проф. Леоніда Ушкалова. — Харків: Видавець С. Г. Рожко,
2017. — 256 с. фотоіл.**

ISBN 978-966-97495-4-3.

Книга видатного українського вченого, академіка Миколи Сумцова (1854–1922), що її по праву можна вважати енциклопедією Слобідського краю від початку колонізації до перших десятиліть ХХ століття, уперше побачила світ у Харкові 1918 року. І тоді ж таки сам автор сказав про неї таке: «На цю розвідку я дивлюсь як на мій заповіт живим і ненародженим моїм землякам, слобожанам, на Україні і не на Україні суцим».

УДК 39 (477.54/.62)(091)
ББК 63.5 (4Укр-4Хар)

© М. Ф. Сумцов, 1918
© Л. В. Ушкалов, вступне слово
та примітки, 2017
© С. Г. Рожко, видавництво,
2017

ISBN 978-966-97495-4-3

ЗМІСТ

<i>Леонід Ушкалов. Духовний заповіт Миколи Сумцова</i>	5
Передмова	14
I. Початок Слобожанщини	19
II. Відозви про слобожан	27
III. Поділ громадянства	37
IV. Хліборобство й промисловість	62
V. Торгівля. Ярмарки. Шибай-котолупи	88
VI. Від колиски до могили	95
VII. Будні й свята	109
VIII. Оселя	123
IX. Одежа	139
X. Їжа й напої	147
XI. Громадське хвилювання	153
XII. Світогляд. Забобони	159
XIII. Пияцтво	170
XIV. Лихі години. Хвороби. Ліки	177
XV. Наука й мистецтво	189
XVI. Преса. Театр	209
XVII. Діячі слобідського фольклору	217
XVIII. Етнографічний музей в Харкові	233
XIX. Церковні музеї в Харкові	235
XX. Короткі додатки: відозва Льовщина 1816 р.; Перші мешканці Харкова в 1655 р.; Людність в 1788 і 1859 роках; Ціни на живність у Харкові в 1732 р.; Газети на Слобожанщині в 1869 р.; Грамотність на Слобожанщині в 1913 р.; Промислові дрібниці; Зміна мови і звичаїв на Основі; Проти вечерниць; Слобожанська страва у Степ. Олександрова; Весільна комора в 1842 р.; Охтирський бовван Купала 1769 р.; Слобожанський дяк по Кореницькому	239
Показчик іменнів і речей	250